

Naturpark Amager 2.0 > Naturnationalpark Amager

Landbrugsdrift og husdyrbrug – eller vildere natur ...?

Naturpark Amager 2.0 > Naturnationalpark Amager

Ord og fotos:

Rune Engelbreth Larsen

Idéhistoriker, forfatter, naturfotograf og digter.

Tidligere skribent ved Politiken.

Medlem af Etisk Råd fra 2017 og af hovedbestyrelsen

i Danmarks Naturfredningsforening siden 2015.

Kasket i dag? Kun min egen.

Mød mig også på Danarige.dk

Naturpark Amager i dag

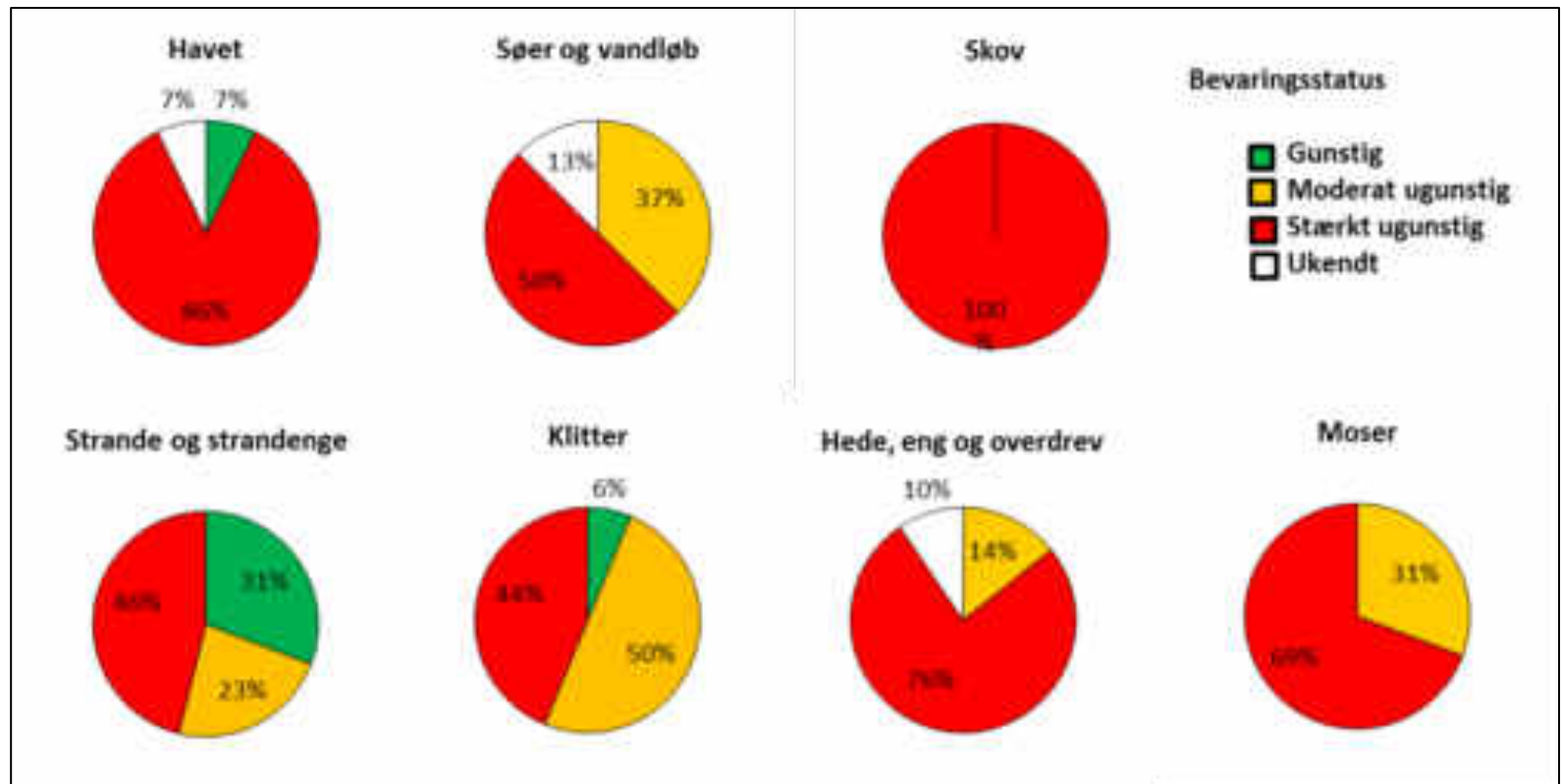
1. Landbrugsdrift og husdyrbrug som naturpleje?

Naturens tilstand og pladsmangel – og naturforvaltningen i dag

Landbrugsdrift og husdyrbrug som naturpleje?

Dansk natur har det ringe – sågar *beskyttet* natur: »90% af naturtyperne og 39% af arterne under EU's Habitatdirektiv har ugunstig bevaringsstatus.«

DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, Aarhus Universitet (2013)

Landbrugsdrift og husdyrbrug som naturpleje?

»Det altoverskyggende problem er tabet af areal og plads. Alt andet er mindre væsentligt. Det handler om **plads, plads og atter plads.**«

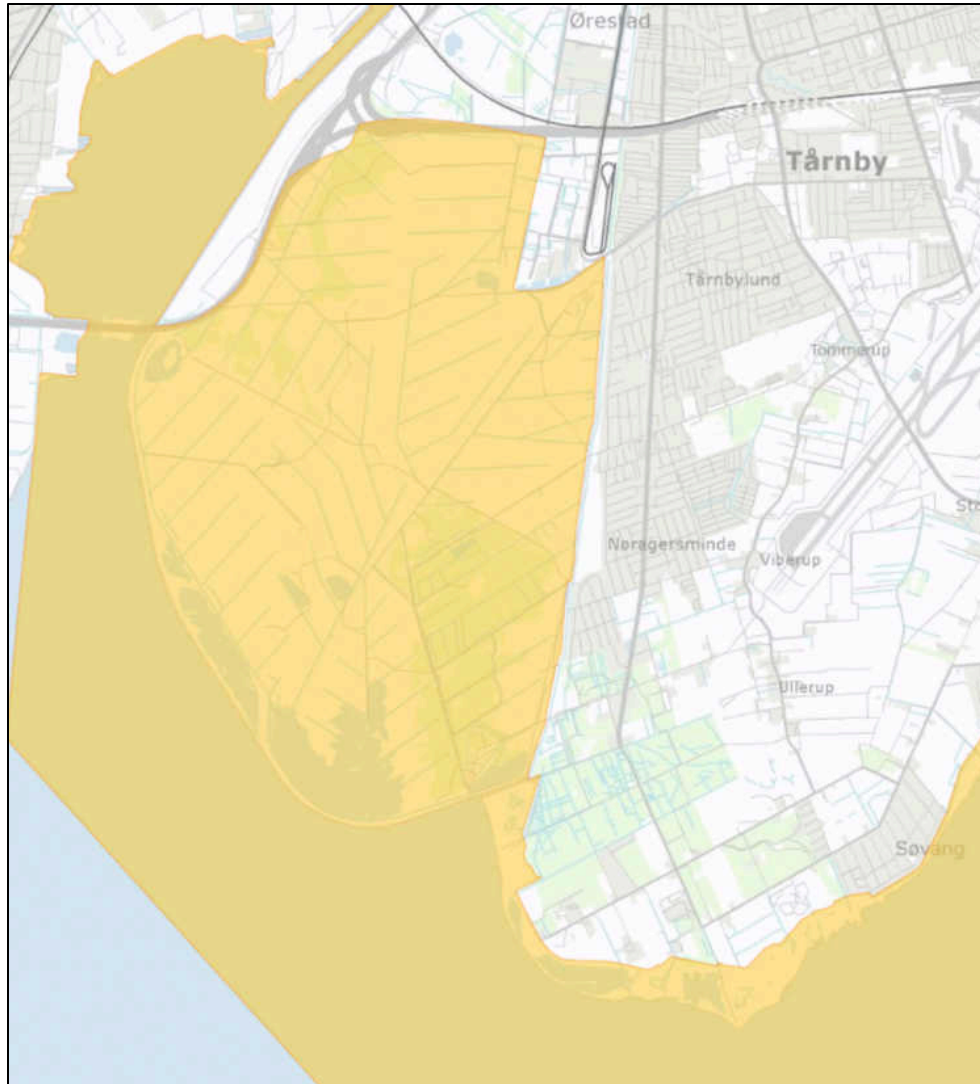
Professor Carsten Rahbek (Teknologirådet, 2007)

»Vi har da nogle skove og lysåbne arealer, men de er stadig underlagt land- og skovbrug, så områderne er ikke helhjertet afsat til naturformål. Det er det helt store problem – **vi har simpelthen ikke givet plads til naturen.**«

Seniorforsker Rasmus Ejrnæs (Ingeniøren, 2015)

Men Danmark *har* ca. 2.000 km² statsejede naturarealer – pladsen *er* der, potentialet *er* der. Vestamager kan blive én af puslespils-brikkerne på 24 km² ...

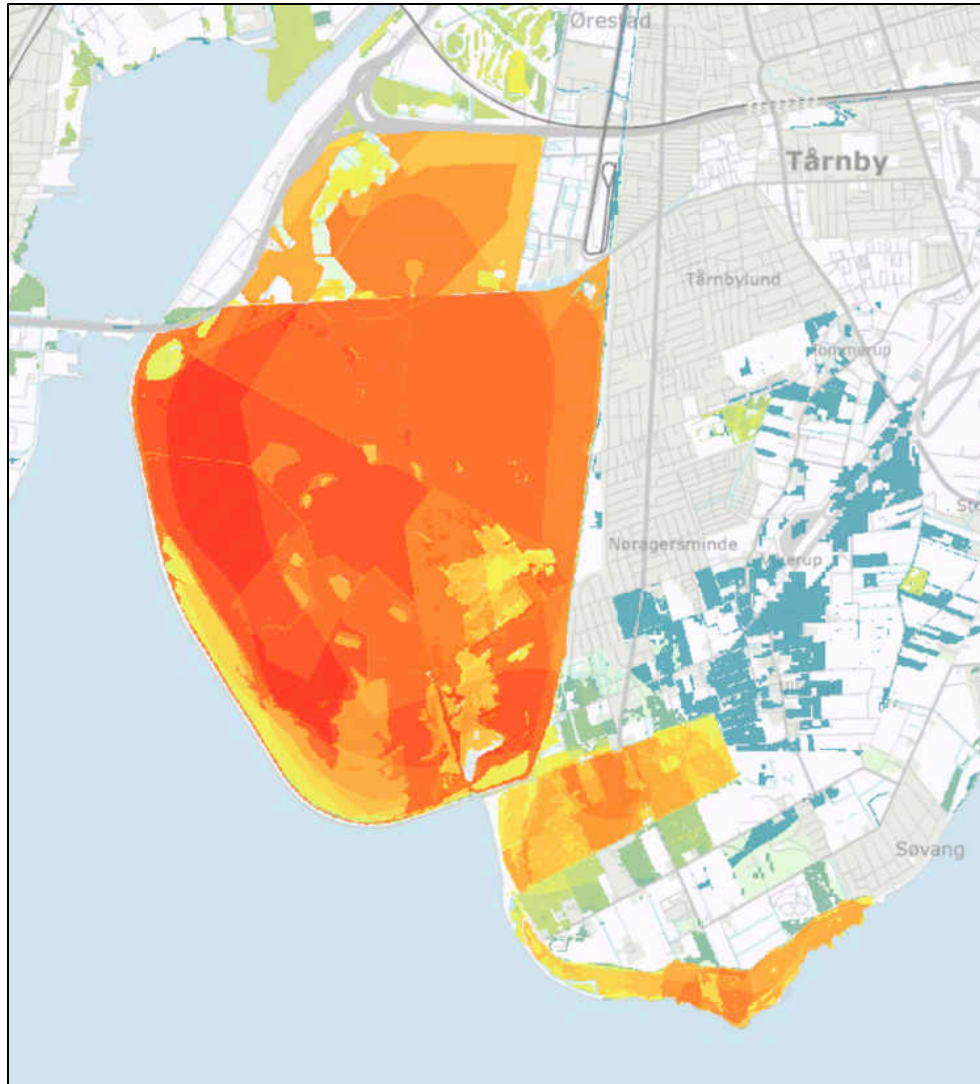
Landbrugsdrift og husdyrbrug som naturpleje?

Naturen på den sydlige del af Vestamager er en del af **Naturpark Amager**, som indgår i netværket af naturområder under **Natura 2000** – naturbeskyttede områder, hvor Danmark er forpligtet over for EU til at sikre sjældne og arter og naturtyper **gunstig bevaringsstatus** »på baggrund af den bedste faglige viden«.

Er der vigtige naturværdier at komme efter?

Landbrugsdrift og husdyrbrug som naturpleje?

Naturen på den sydlige del af Vestamager er en del af **Naturpark Amager**, som indgår i netværket af naturområder under **Natura 2000** – naturbeskyttede områder, hvor Danmark er forpligtet over for EU til at sikre sjældne og arter og naturtyper **gunstig bevaringsstatus** »på baggrund af den bedste faglige viden«.

Er der vigtige naturværdier at komme efter?

Ja. **Bioscore** er et mål for koncentrationen af truede arter og af potentielle levesteder for **truede arter** (jo varmere farver, desto højere bioscore).

Altså vigtige naturværdier at beskytte – hvordan beskyttes de i dag?

Landbrugsdrift og husdyrbrug som naturpleje?

1) Er græsningen med 1.100 kvæg udtryk for »den bedste faglige viden«?

»DBF er meget overrasket over, at forpagtningskontrakten slet ikke indeholder noget om de naturmål, der søges opnået. (...) Ej heller noget om hvilke krav man stiller til forpagters formåen til at udføre en pleje, der lever op til områdets naturværdier. (...) **Det er meget mærkværdigt.** Vedr. det konkrete og andre områder på Kalvebod Fælled undrer DBF sig over, at der ikke i højere grad sker skovgræsning, men at hegnslinjerne følger skarpe grænser mellem det åbne og skov.«

DANSK BOTANISK FORENING

Naturstyrelsen

nst@nst.dk

4. april 2016

Vedr. NST udbudsmateriale på naturområder.

Dansk Botanisk Forening (DBF) så ved et tilfælde et af jeres udbud om græsning på et naturområde. Det konkrete område er fold 18 Kalvebod Fælled, som er sendt i udbud 25. februar 2016.

DBF er meget overrasket over, at forpagtningskontrakten slet ikke indeholder noget om de naturmål, der søges opnået med afgræsningen det pågældende sted. Hvordan skal en forpagter vide om driften tilgodeser naturen i området? Ej heller indeholder kontrakten noget om hvilke krav man stiller til forpagters formåen til at udføre en pleje, der lever op til områdets naturværdier. Der skulle ellers være rige muligheder for at have naturmål: Området er Natura2000 Habitatområde, det er Fuglebeskyttelsesområde, det er fredet mv. Det har en høj HNV med både god botanik og rødlistede/bilagsarter, se figur fra Arealinfo nedenfor.

Temaavn: High Nature Value

Brev til Naturparkrådet
for Amager Naturpark

Anna Bodil Hald
Formand for Botanisk Forenings
Naturbeskyttelsesudvalg

Landbrugsdrift og husdyrbrug som naturpleje?

1) Foregår græsningen af 1.100 kvæg »på baggrund af den bedste faglige viden«?

I et svar til Botanisk Forening fremgår det bl.a., at Naturstyrelsen har en »**landbrugspolitik**«, der beskriver håndtering af græsning på »**landbrugsarealerne**« og retningslinjerne for styrelsens »**landbrugsdrift**«

Miljø- og
Fødevareministeriet
Naturstyrelsen

Areal, friluftsliv og
partnerskaber
Ref. JETRA
Den 14. juni 2016

Anna Bodil Hald
Formand for DBF Naturbeskyttelsesudvalg

Kære Anna Bodil Hald,

Tak for din henvendelse af 4. april 2016, jeg beklager meget den lange svartid.

Helt overordnet er det målet, at Naturstyrelsens arealer skal udvikle sig mod en bedre naturtilstand. Dette gælder også de arealer der afgræsses. Naturstyrelsen har en landbrugspolitik, hvori bl.a. håndtering af afgræsning er beskrevet.

Landbrugspolitikken er normsættende for de lokale naturforvaltningsenheder, og de lokale enheder skal derfor følge politikken. Landbrugspolitikken indeholder bl.a. en beskrivelse af formålet med og rammerne for driften af Naturstyrelsens drift af landbrugsarealerne samt overordnede retningslinjer for Naturstyrelsens landbrugsdrift.

Det er som udgangspunkt ikke i udbud eller kontrakterne, at målsætningen for det enkelte areal fastsættes. Målsætninger vedrørende naturen på de lysåbne arealer varetages af Naturstyrelsens enheder gennem de langsigtede driftsplaner, og for den del af de lysåbne arealer der er omfattet af

→ Natura 2000, er der også udarbejdet plejeplaner. Driftsplaner og plejeplaner sætter således retning for forvaltningen af de enkelte arealer.

og ikke den enkelte forpagters ansvar, at naturtilstanden på arealerne opretholdes i henhold til de fastsatte mål gennem dialog med

Svar fra Naturstyrelsen

N.N.

*Funktionsleder for Areal,
Friluftsliv og Partnerskaber*

Landbrugsdrift og husdyrbrug som naturpleje?

2) Har græsningen gavnet ynglefuglene på Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag?

Fuglebeskyttelsesområde 111 - Vestamager og havet syd for

Ynglefugle 2004-2012

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	
almindelig ryle	4	2	2	3			0		0	1	1	0	0-1	↓
dværgerterne	8	7	13	5	1	0			3				3	↓
havterne	18	17	24	9	2				0	12	20	26	30	↑
klyde	6		45	54	7	119		3		8	27	30	60	↑
mosehornugle				0		0		0					0	—
plettet rørvagtel	1		1	1	0		0						0	↓
rørdrum					11							0	0	↓
rørhøg								2				0	0	↓

Kilder: Natura 2000 Basisanalyse 2016-21: 'Vestamager og havet syd for' (side 16) + DOF-basen (bearbejdede data)

Den eneste af udpegningsgrundlagets *ynglefugle*, der har gavn af hårdt græssede enge, er engryle, men overgræsningen har tilsyneladende heller ikke gavnet denne fugl, hvoraf der max. er observeret ét par årligt siden 2010.

Landbrugsdrift og husdyrbrug som naturpleje?

3) Er hård sommergræsning det optimale virkemiddel mod problem-arten bjergrørhvene?

F.eks. er det for mange år siden dokumenteret, at f.eks. højlandskvæg (der er velegnet til helårsgræsning) æder bjergrørhvene, men også nyere forskning peger i retning af helårsgræsning:

> Storskala-eksperiment: vildheste (konik) og vildkvæg (heck) reducerer især bjergrørhvene

Henning, K. m.fl. 2012: »Alternative Land Use Options for Large Scale Heathland Ecosystems« (*Program & Abstract Book*, Open Landscapes, 29.9-3.10, 117-118)

> Fem års helårsgræsning med heste og højlandskvæg decimerer bjergrørhvene til bagatel

Bonte m.fl. 1999: »Vegetation development influenced by grazing in the coastal dunes near The Hague« (*Journal of Coastal Conservation*, 5, 59-68)

Også **Naturstyrelsen** anbefaler helårsgræsning mod bjergrørhvene:

»Helårsgræsning (...) kan ofte trænge problemarter, såsom bjergrørhvene og lyse-siv tilbage.« Bjergørhvene fremhæves som en »overgræsningsindikator«

Faktaark om helårsgræsning som driftsgren (Miljø- og Fødevareministeriet; Naturstyrelsen, maj 2016)

Forslag: Erstat sommergræsning og få vildere græsning mod bjergrørhvene ...

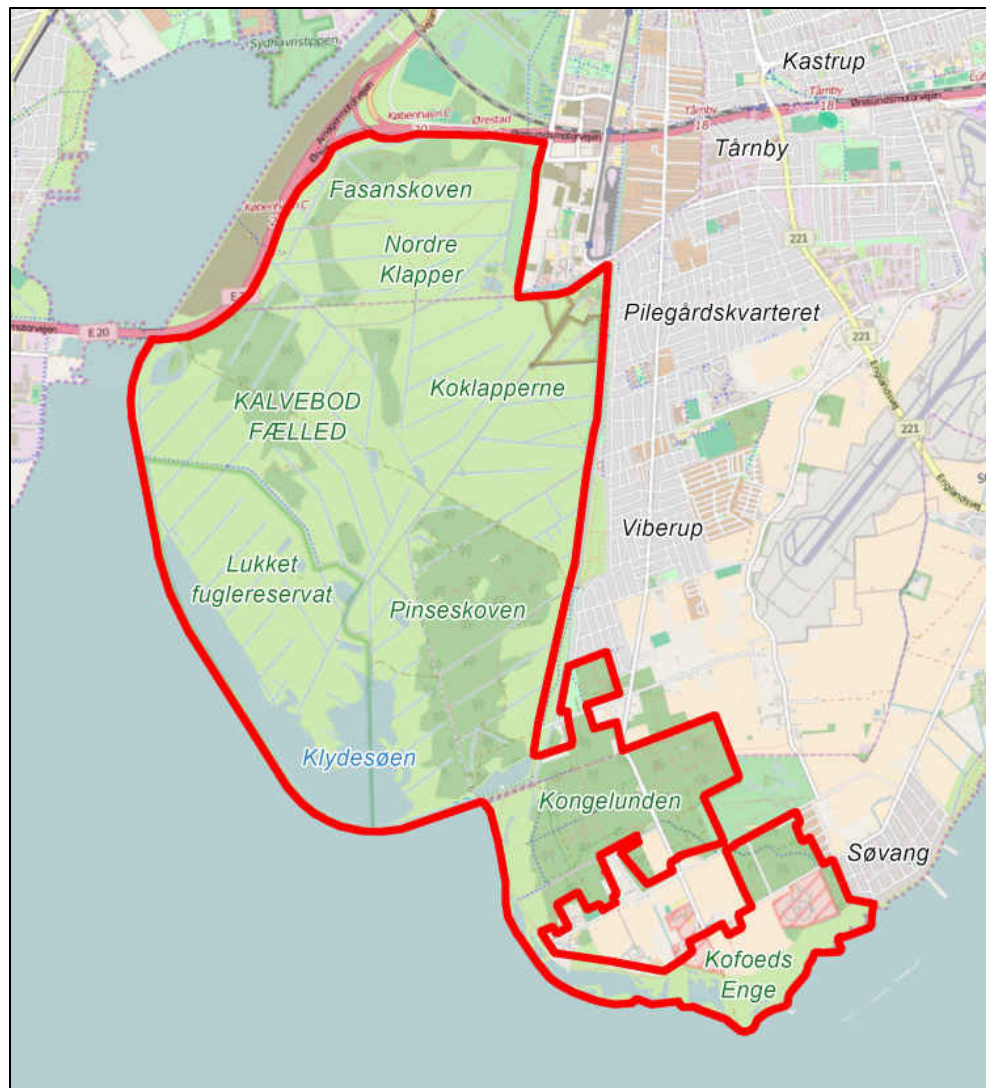
NATURnationalpark Amager

2. Vildere og mere oplevelsesrig natur

Naturområde på biodiversitetens præmisser

Vildere og mere oplevelsesrig natur – derfor Amager

Naturnationalpark Amager – for at adskille det fra naturparker og nationalparker – ambitionerne skal nemlig være på naturligere præmisser. Vildere natur med biodiversitet som omdrejningspunkt, dvs. samspillet mellem mangfoldigheden og variationen af arter og levesteder.

Samme offentlige adgang som i dag, men i et internationalt opsigtsvækkende naturreservat kun 20 minutters transporttid fra Rådhuspladsen!

Nye hovedelementer: **1)** 100% vildskov uden motorsave i alle skovene og **2)** vildere planteædere frem for de 1.100 sommergræssende kvæg, der nedbider, bortæder og presser vegetationen og insektlivet.

Vildere og mere oplevelsesrig natur – hvordan?

1) Vildskov (såkaldt **urørt skov**) ikke blot i Pinseskoven, men i alle skovene – det er det mest omkostningseffektive middel til at gavne skovens biodiversitet:

Biodiversitetsgavn af virkemidler i skov (Johannsen, V.K. m.fl. 2013: 'Evaluering af indsatsen for biodiversiteten i de danske skove 1992-2012' IGN)														
Virkemiddel	Karplanter	Skovlevende sommer-fugle	Mykorrhizasvampe, pigsvampe	Fugle	Pattedyr	Mykorrhizasvampe, andre	Ordboende svampe	Invertebrater tilknyttet kilder og bække	Ordboende biller	Biofytiske laver	Ordboende svampe	Point samlet		
Urørt skov med højt naturligt græsningstryk	++	++	++	+++	+++	+++	+++	++	Point: 24-30			30		
Urørt Skov med lavt naturligt græsningstryk	+	+	++	+++	++	++	+++	++				24		
Græsning +/- permanente skove	+++	+++	+/-	++	+	+	+/-	+/-			+/-	18		
Urørt skov	++	++	+/-	++	++	+	++	+++	+	+	+	17		
Græsning														
i den dyrkede skov (tilstrækkeligt antal)	+/-	+/-	+	++	++	+++	+	+	++	+	+	12		
Beskyttelse af egekrat	+	+	+	+	+	+	+/-	+	+	++	+	11		
Øget brug af naturlig foryngelse	+	++	+/-	+/-	+	++	++	+	+/-	+	+/-	10		
Øget løvtræs-andel	+	+	+/-	+	+/-	+	+	++	+	+/-	+	9		
St	+++	+++	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	-	-	-	6		
M	+	+/-	+	+/-	+/-	++	++	+/-	+/-	+/-	+/-	6		
Rydning af nålevoksninger til lysninger	+/-	++	+/-	++	+	+/-	+/-	+			+/-	6		
Skovrejsning	+/-	+/-	+	+/-	+	+/-	+	+/-	Point: 3			3		
Stop for pesticidanvendelse og gødskning	+	+	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+				+/-	3	

Vildere og mere oplevelsesrig natur – hvordan?

2) Flere forskellige større planteædere i naturen, også på Vestamager, fordi naturen er tilpasset samspillet mellem vegetation og større dyrs (føde)adfærd:

»Et flersidigt sæt af vilde dyr vil være mest effektivt ift. at generere naturlig dynamik og variation i græsningen.«

*Rahbek, Bruun, Ejrnæs, Svenning m.fl. 2012: »Danmarks biodiversitets fremtid«
(’Danmarks natur frem mod 2020 – at stoppe tabet af biologisk mangfoldighed’)*

De sommergræssende kreaturer er i dag **for mange** og **græsser for hårdt** på Kalvebod Fælled. De bør erstattes af en mere naturlig vildgræsning hele året rundt – også i skovene. Og der er flere dyr at vælge imellem ...

Vildere og mere oplevelsesrig natur – hvordan?

2) Flere forskellige større planteædere i naturen, også på Vestmager

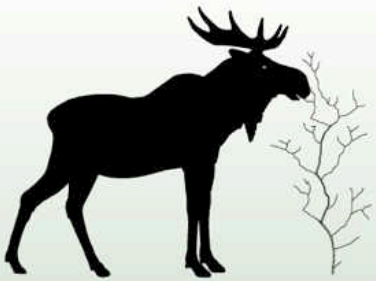
Nippere (fin planteføde)	Blandingsædere (blandet planteføde)	Græssere (grov planteføde)
 Elg	 Kronhjort	 Urokse
 Rådyr	 Dådyr	 Bison
 Vildsvin	 Bæver	 Vildhest

Illustration © Karsten Thomsen

Umiddelbare arter at
overveje?

'Urokse', fx galloway

'Vildhest', fx exmoor

Europæisk bison

+ **Rådyr** (er der i dag)

+ **Dådyr** (er der i dag)

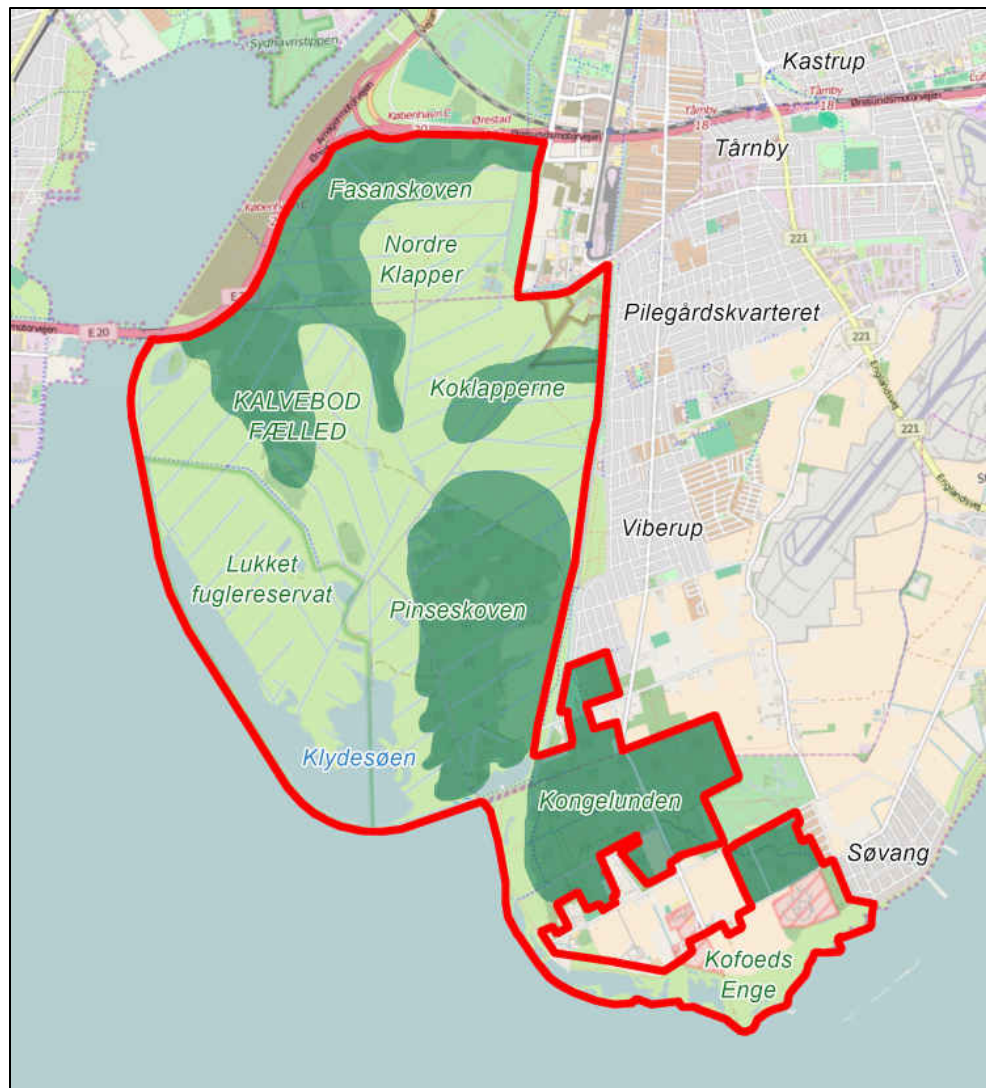
Bæver næppe aktuel, vild-
svin er besværlige – krondyr
og elg kan svømme væk ...

Vildere og mere oplevelsesrig natur – hvordan?

Men er der for 'vådt'?

Vildere og mere oplevelsesrig natur – hvordan?

De mørkegrønne områder viser, hvor der i dag også er **tørt om vinteren** (det betyder ikke, at der er vand overalt på de øvrige arealer om vinteren, for også her er mange områder tørre, nogle er meget våde, og nogle er lidt sjappede).

Altså større arealer med tørt året rundt.

En anden faktor er også af betydning for de større dyr: **hegn** ...

Vildere og mere oplevelsesrig natur – hvordan?

Den reelle diskussion om hegn i forhold til naturen, går alene på – *hvilke, hvor lange og hvor mange hegn?*

Vildere og mere oplevelsesrig natur – hvordan?

Den reelle diskussion om hegn i forhold til naturen, går alene på – *hvilke, hvor lange og hvor mange hegn?*

I dag er der virkelig, virkelig mange småhegn i den fragmenterede danske natur, og Vestamager er ingen undtagelse, som man kan se på kortet over de lokale folde med **i dag knap 80 kilometer hegn**.

Alternativet er *nul* eller *langt færre* indre hegn, men en bevarelse eller udvidelse af det *ydre* hegn ...

Vildere og mere oplevelsesrig natur – hvordan?

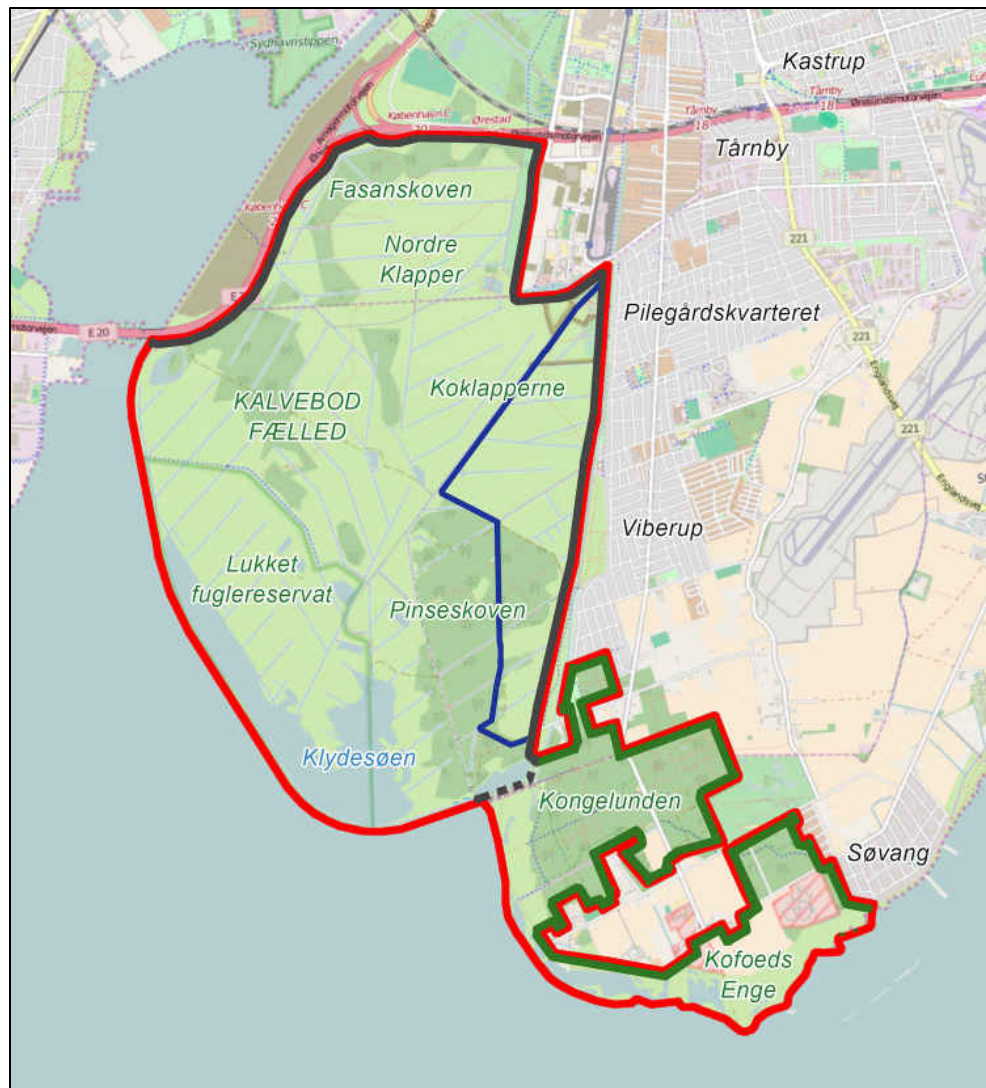
»Det eksisterende **hegn** kan meget vel være en upåagtet, men **afgørende forudsætning** for at realisere det meget store potentiale, som området har for at kunne **udvikle mere selvforvaltende og oplevelsesrig natur**. (...) Et af de midler som undersøges er **helårsgræsning med en blanding af dyrearter ...**«

Forskerbrev til Naturparkrådet
for Amager Naturpark

*Hans Henrik Bruun
Anders Tøttrup
Kaj Sand Jensen
Jacob Heilmann-Clausen
Rasmus Ejrnæs
Morten D.D. Hansen
Kasper Thorup
Jens-Christian Svenning*

Vildere og mere oplevelsesrig natur – hvordan?

Forslag til ændringer for at opnå mere oplevelsesrig og selvforvaltende natur:

Rød linje: Naturnationalpark Amager

Sort linje: Nuværende hegn

Grøn linje: Udvidet hegnslinje

Blå linje: Område til hesteridning og -folde

Summa summarum: Fjern kilometervis af indre hegn, udvid det ydre hegn med Kongelunden (og muligvis Koføeds Enge)

Rådyr kan sprede sig mod nord, dådyr mod syd, trafikollisioner kan undgås – og vildhest, vildkvæg og bison kan rykke ind ...

Vildere og mere oplevelsesrig natur – sådan:

Et naturreservat i international klasse på Amager – **forslag til en plan**

- 1) Træf beslutning om vildere natur på Kalvebod Fælled og i Kongelunden med samme offentlige adgang som i dag
- 2) Træf beslutning om at erstatte sommergræsning med *helårsgræsning*
- 3) Træf beslutning om et totalt ophør for skovdrift til fordel for vildskov
- 4) Udvid hegnslinjen til at omfatte Kongelunden
- 5) Etablér særskilt område til rideheste

Vildere og mere oplevelsesrig natur – sådan:

6) Nulstil eventuelle planlagte naturprojekter og hyr biodiversitetsforskere fra universiteterne til at udarbejde en konkret naturplan for hele området: Hvilke planteædere udsættes, hvordan håndteres hydrologien, hvordan gavnes udpegningsgrundlagets arter *uden at forarme biodiversiteten i øvrigt?*

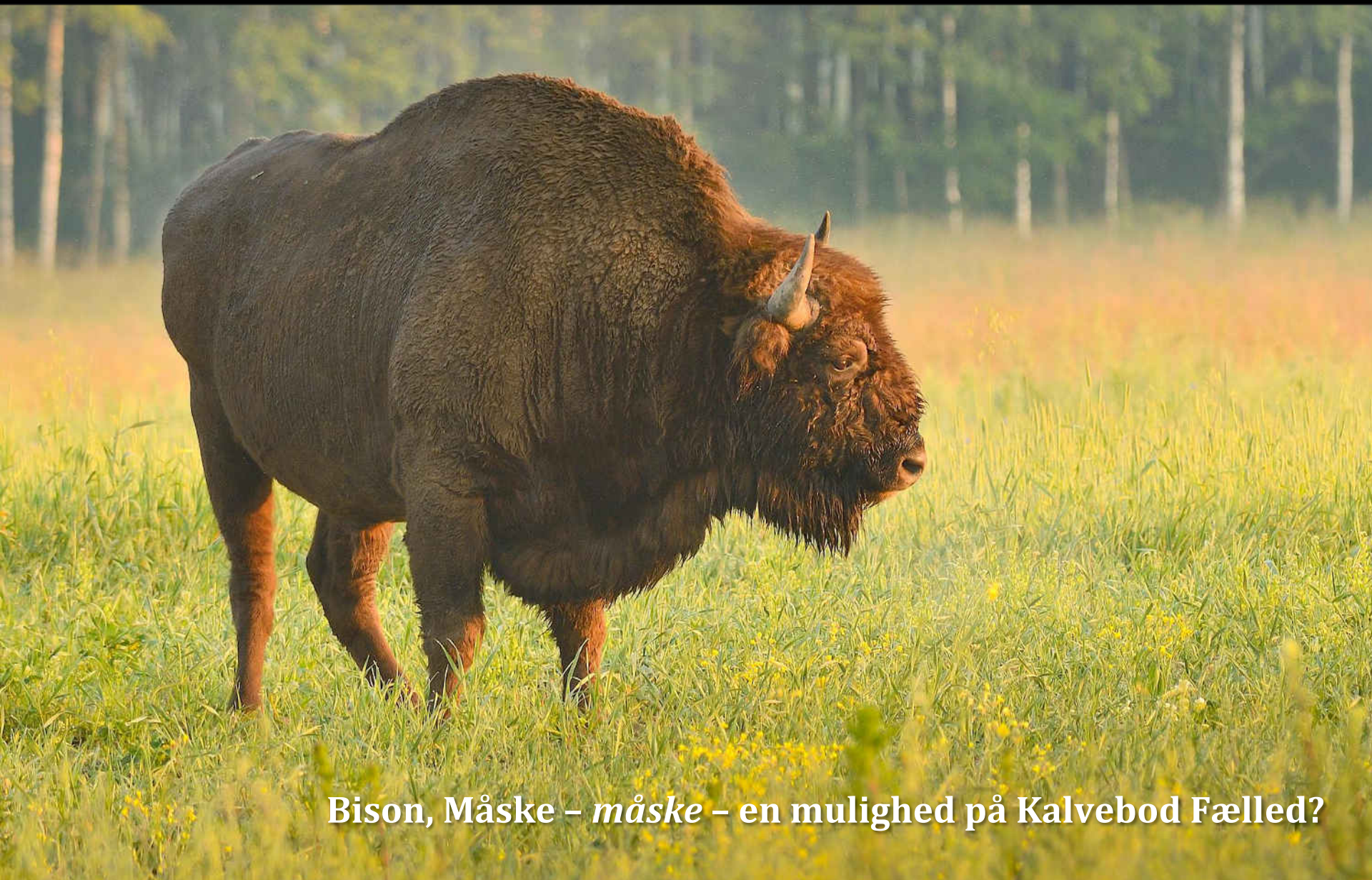

Vildere, varieret, lærerigt trækplaster ...

Kort og godt: Lad alle træerne stå
– og lad dem falde naturligt, ikke blot i Pinseskovene ...

Vildere, varieret, lærerigt trækplaster ...

Bison, Måske – *måske* – en mulighed på Kalvebod Fælled?

Vildere, varieret, lærerigt trækplaster ... win, win, win

Slip naturen lidt mere fri ... Vildheste er *oplagte*

Og Naturstyrelsens vildheste lever i forvejen året rundt ved Klise Nor

Naturnationalpark Amager

Pladsen er der – det kan blive vildere, mere ambitiøst – og *meget* sjovere...

Naturnationalpark Amager

Tak for opmærksomheden!

Rune Engelbreth Larsen

humanisme.dk@gmail.com

Forslaget findes også beskrevet online

www.danarige.dk/naturnationalpark-amager

Tak til AAVJF